

Formování agrární politiky v ČR (kampaň, či proces)

Milan Křivohlavý

Ministerstvo zemědělství ČR, 117 05 Praha 1, Těšnov 17

Anotace:

Po ukončení přechodové fáze (liberalizace cen, restituce a privatizace, restrukturalizace podniků, produkčních faktorů a produkce) v roce 1995 bude politika v zemědělství reagovat na rozhodující aspekty:

- a) adaptace na důsledky vstupu ČR do EU
- b) další měnový vývoj
- c) další liberalizační tendence
- d) růst úlohy mimoprodukční funkce zemědělství.

Vývoj bude etapovitý: po dokončení systémových přeměn do podmínek standardního tržního hospodářství může být podána žádost o vstup ČR do EU. Dále bude fáze slaňování (kompatibility) se společnou zemědělskou politikou EU (CAP) do roku 2000. Cílový stav je plné zapojení (koexistence) českého zemědělství v novém hospodářském prostoru.

Summary:

After finishing the transition period (price liberalization, restitution and privatization, restructuralization of enterprises, production factors and production) in 1995, agrar policy shell react to the following decissive aspects :

- a) adaptation to the impacts of CR entering EU
- b) further currency development
- c) futher liberalization tendencies
- d) growing role of the agriculture non-production functions

The development will be gradual " after finishing the system transition towards the standard merket economy conditions, CR can apply for admission into EU. After that, the period of reaching compatibility with the common agricultural policy (CAP) of EU will take place up to the year 2000. The final goal means the full co-existence of Czech agriculture in the new economic environment.

Klíčová slova:

zemědělská politika v ČR, přechodová fáze českého zemědělství, zapojování zemědělství do podmínek v EU, kompatibilita s CAP, faktory působící na další vývoj v zemědělství

Key words:

agrar policy of CR, transition period of Czech agriculture, adapting agricukture to the EU conditions, compatibility to CAP, factors of further development in agriculture

Dámy a pánové,

v úvodu svého referátu musím připomenout, že rozhodnutí pořadatelů této pokračující řady vědeckých konferencí bylo velmi rozumné a prozíravé již při volbě nosného zaměření těchto setkání, totiž diskuse na téma agrárních perspektiv. Mnoho nových, často dosud netušených a zároveň fatálních otázek spojených s vývojem českého zemědělství již bylo na této půdě zodpovídáno. Genese názorů na možnosti a záměry v utváření potřebných podmínek pro další

existenci tohoto oboru je složitá, problematická, ale zároveň nesmírně dynamická a vitální. V loňském roce bylo diskutováno klíčové téma transformační fáze v českém zemědělství. Zaměření pro letošní setkání má snad ještě aktuálnější zadání. Hledání nosných principů pro budoucí agrární politiku je rozhodně úkolem těchto měsíců, nejenom pro vědecké konference, výzkumné týmy, různé zájmové skupiny či zaměstnance exekutivy.

Snahy o formulaci nové zemědělské politiky za uplynulých pět roků byly poznamenány především účelem. V zásadě šlo o formulaci cílů a prostředků, nezbytných pro fázi přechodu české ekonomiky do podmínek tržního hospodářství. Praktický průmět makroekonomických faktorů pro transformaci byl hlavním obsahem agrárních programů od roku 1991. Převládající krátkodobost a jednorázovost potřebných a prosazovaných úkolů byla dominantní. Charakter této politiky byl přechodový.

Věcné aspekty přeměn, především projekce nových majetkových vztahů probíhají. Přímá reakce na kritériální funkce trhu je značná, rozsah a struktura produkce se mění významně. Dostavuje se řada efektů vyvolaných privatizací zemědělské prvovýroby, služeb i zpracovatelského průmyslu. Právní a institucionální rámec pro tuto fázi je v podstatě dokončen.

Pro budoucí (a především dlouhodobý) časový horizont je však jednoznačně prioritní skutečnost, že v souladu s celkových politickým, společenským a hospodářským vývojem se Česká republika připravuje na konečný vstup do Evropské unie, se všemi souvislostmi. Polsko a Maďarsko potřebný akt ke vstupu do EU učinily, další státy obdobný záměr relevantně deklarují.

Formování, zaměření a principy zemědělské politiky v České republice bude doprovázeno především těmito aspekty:

1. Do roku 2000 bude probíhat adaptace na bezprostřední důsledky a závazky vyplývající z asociační dohody a zejména Závěrečného dokumentu Uruguayského kola GATT. Naplňování platných smluvních vztahů a postupná harmonizace obchodních vztahů a podmínek budou prvořadé.
2. Realizací záměru plné směnitelnosti koruny vůči zahraničním měnám dojde k dalšímu uvolnění makroekonomických faktorů bezprostředně působících v běžném prostředí. Celková výkonnost hospodářství a další měnový vývoj budou určovat pozici českého zboží na světovém i vnitřním trhu.
3. Nebude měněna tendence silněji liberalizované zemědělské politiky ČR. Bude dále klesat ochrana domácího trhu (ale i trhů okolních zemí).
4. Bude klesat podíl přímé úhrady za mimoprodukční funkce z vlastní zemědělské činnosti a naopak se budou zvyšovat požadavky na úhradu společenských výdajů v oblastech, kde zemědělská výroba úhradu externalit nebude poskytovat.

5. Zvýrazní se důsledky přeměn ve venkovském prostoru, zvětší se sociální a demografická diferenciací venkovského obyvatelstva s novými nároky na systémy sociálního a důchodového zabezpečování.

Samozřejmě budou významné i další podmínky: možná jsou ještě nedoceňovány některé zcela globální, např. významné oteplování v oblastech mírného pásma, srážkové deficity a možné významné meziroční výnosové diference některých komodit (brambory, cukrovka, ovoce, apod.).

Tvorba další zemědělské politiky v ČR bude proto nezbytně respektovat uváděné předpoklady. Proces jejího rozumného, reálného a odpovědného utváření bude zjevně postupný, rozdělený do 2-3 etap. První je vlastní dokončování systémových přeměn do podmínek standardního tržního hospodářství a konečné rozhodnutí o podání žádosti o vstup ČR do Evropské unie.

Druhá etapa bude sledovat především kompatibilitu české zemědělské politiky se společnou agrární politikou EU (CAP). Po integraci ČR do EU dojde k propojení zaměření, cílů a nástrojů v podobě, v jaké se společná zemědělská politika EU v konkrétním čase bude právě nacházet. Česká strana musí anticipovat značné množství nových faktorů.

Třetí fází bude úspěšná koexistence českého zemědělství v podmínkách nového hospodářského sektoru.

Dámy a pánové, pokusil jsem se poukázat na některé problémy, které doprovázejí, a zejména doprovázet budou, další vývoj českého zemědělství. Můj referát neměl jiné ambice, nežli vybídnout k seriózní a smysluplné diskusi, jak vědecké a výzkumné instituce mohou významně přispívat svým posláním při dalším hledání agrárních perspektiv a k dalšímu vývoji českého zemědělství zejména.